

Egyháztörténelmi adatok.

CXLVII.

A kolozsvári unitárius templom elvétele.

Már-már kétszáz éve e gyászeseménynek, mely egyházunk erejét sok időre megtörte. Az absolutismus sötét napjaiban csak a néma fájdalom beszélt a szívekbe rejtett bús emlékekről. Most, mikor teljesebb szabadságunk van szókimondásra s a talán igen élénk visszaemlékezés sem vétetik a hatalomtól felségsértés bűne gyanánt: ideje, széttekintenünk múltunk fenmaradt emlékei közt, hogy a levonható történeti tanulságot annak idején hiven és igazán állíthassuk utódaink elé.

A kolozsvári főtéri templom elvételéről lássuk először is egy katolikus történetíró tanúskodását.

Kolinovics Gábor „*Commentariorum de Rebus Ungaricis libri XIII*“ című kéziratban maradt munkájában a XVIII. század közepén így nyilatkozik a kolozsvári unitárius templom elvételéről:

1715. Steinvillius pariter Transilvaniae Praefectus Claudio-polim roborat, atque primarium ibidem Templum indubie iussu Caesaris eiectis aegre, quibus ultra seculum servierat, Arianis, seu Vnitarÿs ad Romano Catholicos transfert debito ritu consecrandum. Castellum, quod Urbis tutamini sit, inchoatur erigi. (Liber X. pag. 451.)

1716. Appropingvanti, de quo diximus, Martonffio Praesuli gratulabundus occurrit populus Transilvaniae Catholicus, et eo prorsus temporis intervallo Steinvillius Prid. Cal. Apr. Claudiopoli Templum honoribus Divi Michaelis Archangeli per Sigismundum Imperatorem opere magnifico exstructum assumptis in tutelam VI. gravioribus equitum turmis, Vnitarÿs a quibus integro iam seculo profanabatur, vi eripit, quod amplo comitatu IV. Non. Apr. ingressus Episcopus ritu solenni peragit Sacra, vetustam simul hanc aedem Divinis Obsequijs postliminio dedicat.

Horum audita fama, superintendens Albensis Reformatus, par anteversurus fulmen, relictis Basilica, et Gymnasio cum Scholaribus in Craconem pagum ad viduam Ladislai Teleki coniugem se subtravit. (Liber XI. pag. 500.)

Azután elmeséli a jámbor krónikás, hogy a gyulafehérvári bazilika, melyet most a katolikusok maguknak visszafoglaltak, még a kegyes Antonius Pius idejéből maradt fönn, tehát még a rómaiak építették bizonyára a római katolikusok számára. Azután az első magyar szent király javíttatta ki s 24 kanonokkal ellátott collegiumot állított melléje. 1556-ban vették el az eretnek fejedelmek alatt s azóta a reformatusoké. — Mely előadásban a hány állítás, éppen annyi a valótlanág.

Különben Kolinovics történetírói értékét legjobban saját maga mutatja be a legtalálóbbs megvilágításban. Commentariusait bevégezve a „Finis“ után a sancta simplicitas e kegyesnek tetsző, de inkább együgyű óvását iktatja be:

„Quidquid hic contra Fidem Catholicam, statuta Superiorum, Bonos mores et Legitimam Potestatem dictum, factumque; id dictum, factumque ne esto“.

A budapesti egyetemi könyvtár eredeti kéziratából közli

KANYARÓ F.

CXLVIII.

Désfalvi nemesek egyházi adója.

Országos pestis és éhség elpusztítván Désfalva magyar lakosságának nagy részét, a pap és mester fizetése erősen megesökkent. Ezt látván a birtokos nemes urak, önként felajánlt évi segedelemmel sietnek az egyház szükségéinek fedezésére.

Mű az ide alább subscribált, Küküllővármegye Désfalvi unitaria ecclesiának nemesi rendből álló tagjai, adjuk emlékezetire mindenkinek, a kiknek illik, mostaniaknak és jövődöbelieknek ezen írásunk által, hogy midőn bonafide et conscientia consideráltuk volna, mely fogyatkozott állapotra jutott itt való kicsiny ecclesiának a közelebb eltölt esztendőkbén Istennek igaz itéletéből édes hazánkon általment pestis miatt, meghalván közöttünk nemes és paraszt sze-